

STICHTING PENSIOENFONDS SAGITTARIUS

JAARVERSLAG 2018

Inhoudsopgave

Verslag van het bestuur	3
Profiel	3
Organisatie	3
Kerncijfers	5
Belangrijkste ontwikkelingen in 2018	6
Het bestuur in 2018	6
Het beleid in 2018	9
Financiële ontwikkelingen in 2018	12
Actuariële analyse over 2018	17
Verwachte ontwikkelingen in het komende jaar	17
Verslag van het verantwoordingsorgaan	19
Verslag van het intern toezicht	21
Balans per 31 december 2018	22
Staat van baten en lasten over 2018	23
Kasstroomoverzicht over 2018	24
Toelichting algemeen	25
Toelichting bij de balans per 31 december 2018	30
Toelichting bij de staat van baten en lasten over 2018	36
Overige toelichtingen	42
Overige gegevens	44
Actuariële verklaring	45
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	47

Verslag van het bestuur

Voor u ligt het jaarverslag over boekjaar 2018 van Stichting Pensioenfonds Sagittarius (in het vervolg: het pensioenfonds). Het jaarverslag bestaat uit een verslag van het bestuur, de jaarrekening en overige gegevens.

Het jaarverslag geeft informatie over de belangrijkste ontwikkelingen binnen het pensioenfonds en geeft een overzicht van de financiële stand van zaken per het einde van het boekjaar.

Profiel

Het pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds, verbonden aan de ondernemingen Rexel Nederland B.V. en Rexel Holding Netherlands B.V. Het pensioenfonds is statutair gevestigd in Bussum. Rexel Nederland B.V. en Rexel Holding Netherlands B.V. hebben met hun werknemers een pensioenregeling afgesproken. Deze pensioenregelingen zijn ondergebracht bij het pensioenfonds.

In het gevoerde beleid staat het belang van de verzekerden voorop. Het bestuur heeft hierbij als belangrijkste taak te zorgen voor een goede financiële beheersing en een evenwichtige belangenafweging. Zo kan de hoofddoelstelling het beste worden gerealiseerd: inkomen verzorgen bij ouderdom, arbeidsongeschiktheid en overlijden. Vertrouwen van belanghebbenden dat het pensioenfonds deze taak serieus neemt en goed uitvoert, is een voorwaarde voor de continuïteit van het pensioenfonds. Het bestuur heeft een missie en visie gedefinieerd.

Missie

Het bestuur ziet het voeren van een solide beleid als missie, dat gericht is op zekerheid en continuïteit op de lange termijn voor alle belanghebbenden bij het pensioenfonds.

Visie

Het beleid richt zich op voldoende rendement tegen aanvaardbare risico's, een kostenefficiënte werkwijze en organisatie en een open communicatie aan alle verzekerden en andere belanghebbenden.

Organisatie

Bestuur

Het bestuur bestaat volgens de statuten uit drie vertegenwoordigers van de werkgever, twee vertegenwoordigers van de deelnemers en één vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden. Op 28 mei 2019 zijn er twee vacatures en is de samenstelling van het bestuur als volgt:

Naam	Functie	Geboortejaar	Geslacht	Vertegenwoordiging	Dagelijkse functie	Einde zittingsduur
N. Mol	voorzitter	1958	man	werkgever	extern	30 juni 2021
M. Lind	secretaris	1971	man	werkgever	extern	1 januari 2023
R. Joop	penningmeester	1953	man	deelnemers	financial manager	1 augustus 2019
L.F. Jongepier	lid	1981	man	deelnemers	business controller	15 november 2020
vacature				werkgever		
vacature				pensioengerechtigden		

Pensioenbureau

In de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden wordt het bestuur ondersteund door het pensioenbureau. Het pensioenbureau verzorgt de pensioenadministratie, de financiële administratie en de bestuursondersteuning.

Op 28 mei 2019 zijn de volgende personen bij het pensioenbureau werkzaam:

Naam	Functie
P.J. van Schijndel	directeur
mw. M.A. van Leeuwen Boomkamp	secretariële ondersteuning
E.P.C. Schumm	pensioenadministrateur
mw. N.B.M. Vooren	intern actuaris

Dagelijkse leiding

De dagelijkse leiding van het pensioenfonds wordt gevormd door de voorzitter van het bestuur en de directeur.

Verantwoordingsorgaan

In het verantwoordingsorgaan zijn de deelnemers en de pensioengerechtigden evenredig op basis van onderlinge getalsverhoudingen vertegenwoordigd. De werkgever heeft geen zetel. De samenstelling van het verantwoordingsorgaan is op 28 mei 2019 als volgt:

Naam	Functie	Geboortejaar	Vertegenwoordiging	Einde zittingsduur
R. Zuurmond	voorzitter	1952	pensioengerechtigden	4 juni 2023
P. Vermeij	secretaris	1948	pensioengerechtigden	4 juni 2023
A.P.M. Sanders	lid	1947	pensioengerechtigden	20 juli 2020
M.L. Walschots	lid	1942	pensioengerechtigden	25 oktober 2022
J.E. Schilt	lid	1955	deelnemers	16 mei 2021
vacature	lid		deelnemers	

De belangrijkste taak van het verantwoordingsorgaan is een oordeel geven over het handelen van het bestuur, het uitgevoerde beleid en toekomstige beleidskeuzes. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan op een aantal gebieden adviesrecht. Het bestuur en verantwoordingsorgaan vergaderen ten minste twee maal per jaar gezamenlijk.

Intern toezicht

Het intern toezicht beoordeelt of het bestuur procedures juist volgt en zorgvuldig tot besluitvorming komt. Het ziet daarbij toe op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Het intern toezicht bij het pensioenfonds wordt verzorgd in de vorm van een jaarlijkse visitatie door drie onafhankelijke personen.

Compliance officer

De compliance officer bewaakt dat het pensioenfonds voldoet aan de voor het pensioenfonds van toepassing zijnde actuele wet- en regelgeving. Bestuurslid Lind is als compliance officer aangesteld. Hij heeft het volgende verklaard: “Als compliance officer heb ik vastgesteld dat de leden van het bestuur, de leden van het verantwoordingsorgaan en de medewerkers pensioenbureau hebben verklaard dat zij de gedragscode in 2018 hebben nageleefd. In 2018 zijn er geen compliancemeldingen aan mij als compliance officer geweest. Tevens zijn er geen aanwijzingen dat het pensioenfonds in 2018 met compliance incidenten te maken heeft gehad. Indien tevens de maatschappelijke ontwikkelingen en de ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving in ogenschouw worden genomen is er voor mij als compliance officer geen aanleiding tot het doen van aanbevelingen. Het pensioenfonds neemt de juiste stappen om ook in de toekomst te blijven voldoen aan de wet- en regelgeving.

Als onderdeel van de gedragscode melden de leden van het bestuur, de leden van het verantwoordingsorgaan en de medewerkers pensioenbureau tevens hun nevenfuncties. De opgegeven nevenfuncties hebben, naar mijn mening als compliance officer, geen negatieve invloed op het fonds. Hierbij is specifiek gelet op mogelijke belangenverstrengeling die uit de nevenfuncties zou kunnen voortkomen.”

Externe dienstverleners

Het beheren van de beleggingen is in z'n geheel uitbesteed aan Northern Trust Global Investments Limited, een grote internationale vermogensbeheerder. De bewaarneming van de aandelen en obligaties is toevertrouwd aan The Northern Trust Company (custodian). Het bestuur heeft Milliman Pensioenen v.o.f. als actuaaris aangesteld en BDO Audit & Assurance B.V. als accountant van het pensioenfonds.

Kerncijfers

(alle bedragen in 1.000 euro)

	2018	2017	2016	2015	2014
Aantal verzekerden per groep					
Deelnemers	439	439	440	441	501
Gewezen deelnemers	1.520	1.573	1.635	1.681	1.682
Pensioengerechtigden	1.479	1.466	1.449	1.437	1.422
	3.438	3.478	3.524	3.559	3.605
Toeslagverlening per 1 januari	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Pensioenuitvoering					
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	3.884	3.857	3.424	3.246	3.727
Kostendeekkende premie	3.813	3.659	3.546	3.260	2.754
Gedempte premie	3.161	2.903	P.M.	P.M.	P.M.
Pensioenuitvoeringskosten	671	638	648	642	668
Pensioenuitkeringen	15.688	16.122	16.331	16.535	16.726
Vermogenssituatie ultimo boekjaar					
Algemene reserve	15.145	34.335	15.755	24.841	21.989
Technische voorzieningen	325.929	332.760	348.940	339.299	339.698
Dekkingsgraad actueel	104,6%	110,3%	104,5%	107,3%	106,5%
Beleidsdekkingsgraad	109,8%	109,6%	100,1%	107,3%	109,6%
Reële dekkingsgraad	90,3%	89,8%	82,4%	87,9%	P.M.
Gemiddelde rente	1,26%	1,37%	1,24%	1,59%	1,76%
Beleggingsportefeuille					
Aandelen	114.070	132.756	136.097	131.145	122.908
Vastrentende waarden	208.406	215.120	207.649	211.176	215.169
Beleggingsperformance (vóór aftrek kosten)					
Beleggingsrendement	-3,8%	4,9%	4,6%	5,2%	9,9%
Benchmark (MSCI EMU en Barclays)	-4,0%	4,7%	4,3%	5,1%	9,7%

Belangrijkste ontwikkelingen in 2018

Ontwikkeling financiële positie

Het pensioenfonds kende in 2018 een negatief resultaat. De actuele dekkingsgraad daalde van 110,3% per 31 december 2017 naar 104,6% per 31 december 2018.

De beleidsdekkingsgraad (de gemiddelde dekkingsgraad over de laatste 12 maanden) kende een stijging van 109,6% per 31 december 2017 naar 109,8% per 31 december 2018.

Geen verhoging van de pensioenen

Het wel of niet toekennen van een toeslag op de pensioenen hangt af van de financiële positie van het pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is momenteel te laag om een toeslag te kunnen verlenen. De pensioenen zijn daarom op 1 januari 2019 niet verhoogd.

Als er een toeslag wordt toegekend dan wordt gekeken naar de verhoging van de prijzen (een prijsindexcijfer). De prijsindex bedroeg over het afgelopen jaar 1,7%. Omdat er in de afgelopen jaren geen ruimte was voor verhoging groeide de maximale toeslagachterstand per 1 januari 2019 tot in totaal 14,8% (1 januari 2018: 12,9%).

Het bestuur in 2018

Het bestuur werkt sinds enkele jaren met een bestuurlijke jaarplanning en een totaaloverzicht van alle beheersmaatregelen. Op deze wijze zorgt het bestuur ervoor dat alle relevante aspecten van het besturen van het pensioenfonds worden behandeld. Dit betreft onder andere:

- de behandeling van alle onderwerpen die horen bij de aandachtsgebieden;
- de monitoring van alle beheersmaatregelen vanuit het integraal risicomanagement;
- de beoordeling van alle verantwoordingsrapportages;
- de evaluatie van de opzet en de beleidsdocumenten van de verschillende aandachtsgebieden.

Daarnaast zijn er meerdere onderwerpen aan de orde geweest. Onderstaand zal dit nader worden weergegeven.

Governance

Per 1 januari 2019 liep de zittingstermijn van de heer Lind af. De heer Lind is vertegenwoordiger van de werkgever en is in 2018 herbenoemd door het bestuur en de werkgever.

Ten behoeve van de deskundigheid is in de gezamenlijke vergadering van het bestuur met het verantwoordingsorgaan in november 2018 een kennissessie verzorgd met een uiteenzetting van de gevolgen van de implementatie van IORP II voor het pensioenfonds. Speciale aandacht was er in 2018 voor de volgende onderwerpen:

- Het bestuur heeft een zelfevaluatie gehouden.
- Het bestuursmodel is geëvalueerd, waarbij naar voren is gekomen dat het bestuur het huidige paritaire model wenst te continueren.
- De Algemene verordening gegevensbescherming is in mei 2018 van kracht geworden. Door het pensioenfonds zijn diverse maatregelen getroffen, waaronder het opstellen van het beleidsdocument 'Gegevensbescherming'.
- De implementatie van IORP II is aan het eind van 2018 en januari 2019 uitgewerkt. Er zijn op de verschillende relevante aspecten maatregelen getroffen, waaronder de opstelling van de twee beleidsdocumenten 'Beloningsbeleid' en 'Sleutelfuncties'.

Vanuit governance zijn aanvullend de volgende aspecten te benoemen:

- Het pensioenfonds voert een integere bedrijfsvoering. Onderdelen hiervan zijn een adequate AO/IC, beleidsvorming vanuit de doelstellingen van het pensioenfonds en evenwichtige belangenbehartiging, adequaat risicomangement (beheersing van risico's) en openheid over het beleid.
- De aanbevelingen van de visitatiecommissie, actuaaris en accountant zijn allemaal behandeld.
- Het pensioenfonds is niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving.
- Er is sprake van een bij het pensioenfonds passende beloningsstructuur. De externe leden van het bestuur en de vertegenwoordiger namens de pensioengerechtigden ontvangen een vaste vergoeding voor hun bestuurslidmaatschap, die gerelateerd is aan de mate van deskundigheid, vaardigheden, verantwoordelijkheid en tijdsbesteding. Gepensioneerde leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen een vacatievergoeding per vergadering en een kilometervergoeding voor reizen. Werkgevers- en deelnemersvertegenwoordigers in beide organen die een dienstverband hebben met de werkgever ontvangen geen vergoeding. Het beloningsbeleid is in 2018 vastgelegd in een beleidsdocument.
- Alle verbonden personen van het pensioenfonds hebben de gedragscode ondertekend en ondertekenen jaarlijks een verklaring inzake naleving van de gedragscode.
- Er zijn geen klachten ontvangen in 2018.

Code pensioenfondsen

In 2018 is door de Pensioenfederatie een aangepaste 'Code Pensioenfondsen 2018' uitgebracht. Deze vervangt de in 2013 opgestelde code. Het bestuur heeft de code geanalyseerd. De code pensioenfondsen wordt door het pensioenfonds nageleefd met de beste intenties. Voor het bestuur zit de waarde ervan in de dialoog en afgewogen besluitvorming, meer dan in het naleven van de letter van de code. Zaken waarvan het pensioenfonds van de code afwijkt, zijn:

- De zelfevaluatie van het bestuur is een continu proces. Daarbij wordt geen gebruik gemaakt van externe hulp, omdat het niet in waarde toevoegt en tot hogere kosten leidt (norm 28).
- Het bestuur zorgt voor geschiktheid, complementariteit en continuïteit in het bestuur. Het houdt daarbij rekening met diversiteit zoals opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, leeftijd en geslacht. Diversiteit met betrekking tot leeftijd en geslacht is in de huidige samenstelling van het bestuur deels aanwezig (één bestuurder jonger dan 40 jaar) en in het verantwoordingsorgaan niet aanwezig (norm 33).

Financiële opzet

In 2018 is dit aandachtsgebied geëvalueerd, waaruit naar voren is gekomen dat er geen aanleiding was om een aanpassing in de financiële opzet te maken.

Jaarlijks voert het pensioenfonds een haalbaarheidstoets uit. Dit betekent dat er voor het gehele pensioenfonds een prognose van 60 jaar wordt gemaakt, waarbij gekeken wordt hoe hoog het pensioenresultaat is na 60 jaar. Het pensioenresultaat is de mate waarin het pensioenfonds in staat is om de inflatie te kunnen volgen (koopkrachtbehoud). Conform de wet dient vervolgens een aantal ondergrenzen te worden vastgesteld. Dit leidde in 2015 bij de uitvoering van de (eerste) aanvangshaalbaarheidstoets tot de volgende ondergrenzen aan het pensioenresultaat:

- vanuit de evenwichtssituatie gemiddeld een pensioenresultaat van 85%;
- vanuit de feitelijke financiële situatie gemiddeld een pensioenresultaat van 81%;
- maximale afwijking van het gemiddelde 25% (slechtweersscenario).

Ieder jaar wordt de haalbaarheidstoets opnieuw uitgevoerd. Net als in voorgaande jaren waren de uitkomsten in 2018 binnen de vastgestelde grenzen. De uitkomst in 2018 was een verwacht pensioenresultaat van 97,9% (2017: 99,2%) vanuit de feitelijke financiële positie.

Tevens wordt het herstelplan jaarlijks geactualiseerd. Het herstelplan 2018 laat zien dat het pensioenfonds op eigen kracht en zonder extra maatregelen in staat is om binnen de maximale termijn van 10 jaar weer voldoende eigen vermogen op te bouwen.

Beleggingen

Het pensioenfonds kent een passief beleggingsbeleid. De belangrijkste activiteit voor het pensioenfonds is het continu volgen van de beleggingsresultaten. Het totaal beleggingsrendement was in 2018 $-13,8\%$ (2017: $4,9\%$).

In 2018 heeft het bestuur een onderzoek uitgevoerd naar de beleggingscategorie ‘hypotheken’. Op basis van dit onderzoek heeft het bestuur besloten om niet in deze beleggingscategorie te gaan beleggen. In 2019 zal een evaluatie van dit onderzoek plaatsvinden. Verder is aandacht besteed aan ‘Verantwoord beleggen’. Het uitgevoerde onderzoek heeft aangetoond dat het bestaande beleggingsbeleid vooralsnog voldoende invulling geeft aan maatschappelijk verantwoord beleggen. Een aanpassing zou namelijk een negatieve invloed hebben op de eenvoud van en kosten voor het pensioenfonds. Dit weegt naar het oordeel van het bestuur niet op tegen de mogelijke extra (maatschappelijke) baten.

Vermogensbeheer

Als gevolg van het passieve beleggingsbeleid enerzijds en de eenvoudige structuur van de beleggingen anderzijds is het vermogensbeheer zeer transparant. Het volgen van de beleggingsresultaten en ook het volgen van de kwaliteit van dienstverlening door de vermogensbeheerder is eenvoudig. In 2018 heeft het bestuur besloten om in 2019 een marktonderzoek ten aanzien van de uitvoering van het vermogensbeheer uit te gaan voeren.

De uitbesteding van het vermogensbeheer betekent dat het pensioenfonds geen rechtstreeks zicht heeft en geen directe controle uitvoert op de processen van de externe dienstverleners. Het bestuur stelt daarom kwaliteitseisen aan de organisatie. Afspraken met hen worden periodiek geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

De dienstverlening van zowel de vermogensbeheerder als de custodian worden gecertificeerd (SOC-verklaringen). KPMG heeft in 2018 als onafhankelijke instelling beoordeeld of het kwaliteitssysteem aan de gestelde normen voldoet. Uit de SOC-rapportages blijkt dat alle processen in overeenstemming met de omschreven procedures worden uitgevoerd. Er zijn geen afwijkingen geconstateerd die nadelig van invloed kunnen zijn voor de dienstverlening aan het pensioenfonds.

Pensioenbeheer

De pensioen- en financiële administratie zijn niet uitbesteed, maar worden volledig in eigen beheer uitgevoerd door het pensioenbureau. De reguliere werkzaamheden van het pensioenbureau zijn naar volle tevredenheid uitgevoerd. Er hebben zich geen calamiteiten of bijzonderheden voorgedaan.

Het pensioenbureau heeft aan het begin van 2018 gewerkt aan de aangepaste pensioenregelingen. Verder is in 2018 een overstap voorbereid naar andere software voor de uitkeringenadministratie per 1 januari 2019.

Het pensioenfonds verstrekt, naast schriftelijke en mondelinge informatie, ook informatie via de website. Op de website zijn de geldende statuten en pensioenreglementen met bijbehorende pensioenbrochures gepubliceerd. Tevens zijn er het uitgebrachte pensioennieuws, de actuele informatie over de toeslagen en de beleidsdekkingsgraad te vinden.

Aan alle deelnemers en pensioengerechtigden is in 2018 hun jaarlijkse uniform pensioenoverzicht verzonden. In juni 2018 is het pensioennieuws uitgebracht. Tot slot kunnen alle (gewezen) deelnemers en gepensioneerden hun pensioenaanspraken terugvinden in het Pensioenregister (www.mijnpensioenoverzicht.nl).

Het beleid in 2018

Pensioenbeleid

De twee pensioenregelingen waarin nog deelnemers kunnen toetreden (Rexel Nederland Regeling en Hagemeyer Regeling) zijn per 1 januari 2018 aangepast. Vanwege een wijziging van de fiscale regelgeving is de pensioenleeftijd in beide regelingen naar 68 jaar gebracht.

Daarnaast is in de Rexel Nederland Regeling de opbouw verhoogd van 1,75% naar 1,825% per jaar en in de Hagemeyer Regeling van 1,864% naar 1,875%. Voor de Rexel Nederland Regeling leidde de combinatie van de verhoging van de pensioenleeftijd en de verhoging van het opbouwpercentage tot een gelijkblijvende premie. Voor de Hagemeyer Regeling leidde de combinatie van de verhoging van de pensioenleeftijd en de verhoging van het opbouwpercentage tot een versobering van de pensioenregeling en een lagere pensioenpremie.

De regelingen bieden dekking ingeval van pensionering, overlijden of arbeidsongeschiktheid tijdens het dienstverband met de werkgever:

- een ouderdomspensioen dat wordt uitgekeerd vanaf de pensioendatum (68 jaar);
- een partnerpensioen dat wordt uitgekeerd na het overlijden;
- een wezenpensioen dat wordt uitgekeerd na het overlijden;
- voortzetting van de pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid.

De Rexel Nederland Regeling is een collectief beschikbare premieregeling, waarbij de premie voor drie jaar is vastgesteld. Indien in enig jaar de premie minder bedraagt dan benodigd (met inachtneming van de reserve pensioenpremie) dan zal de opbouw in dat jaar worden verlaagd. De reguliere opbouw van ouderdomspensioen is 1,825% per jaar en de pensioenleeftijd is 68 jaar. Voor het partnerpensioen vindt opbouw plaats ter grootte van 70% van het ouderdomspensioen. De toeslagverlening is voorwaardelijk en is maximaal de prijsindex. Daarnaast geldt een gemaximeerd pensioengevend salaris dat gelijk is aan het maximale WIA-grenssalaris (€ 54.614 in 2018).

De Hagemeyer Regeling kent een opbouw van ouderdomspensioen van 1,875% over de pensioengrondslag. De pensioenleeftijd is 68 jaar. Voor het partnerpensioen vindt opbouw plaats ter grootte van 70% van het ouderdomspensioen. De toeslagverlening is voorwaardelijk en is maximaal de prijsindex. Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op het bij ministeriële regeling gepubliceerde bedrag (€ 105.075 in 2018).

Mutatieoverzicht deelnemers

Het verzekerdenbestand voor alle pensioenregelingen samen heeft zich in het boekjaar als volgt ontwikkeld:

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal 2018	Totaal 2017
Stand per 1 januari	439	1.573	1.466	3.478	3.524
Toetreding	39	0	0	39	36
Pensionering	-1	-57	58	0	0
Overlijden	-1	-6	-68	-75	-69
Uitdiensttreding	-38	38	0	0	0
Waardeoverdracht	0	-10	0	-10	-5
Afkoop	0	-16	0	-16	-36
Toekenning nabestaandenpensioen	0	0	24	24	29
Overige oorzaken	1	-2	-1	-2	-1
Stand per 31 december	<u>439</u>	<u>1.520</u>	<u>1.479</u>	<u>3.438</u>	<u>3.478</u>

Premiebeleid

Op enkele deelnemers na kennen alle deelnemers van het pensioenfonds een pensioenopbouw volgens de Rexel Nederland Regeling. Deze regeling is een zogenaamde CDC-regeling. Dit is een pensioenregeling waarbij de pensioenpremie qua hoogte vaststaat voor een bepaalde periode, in dit geval voor drie jaar.

Uit de pensioenpremie dient de beoogde pensioenopbouw volgens het pensioenreglement te worden gefinancierd. Wanneer de pensioenpremie hoger is dan de kostendeekkende premie (of gedempte premie als die hoger is), dan wordt het meerdere toegevoegd aan de reserve pensioenpremie. Is de pensioenpremie lager dan de kostendeekkende premie (of gedempte premie als die hoger is), dan wordt het tekort onttrokken aan de reserve pensioenpremie. Blijkt er dan nog steeds een tekort voor een volledige opbouw, dan zal de pensioenopbouw in dat jaar worden verlaagd.

De reserve pensioenpremie wordt gevormd gedurende de driejaarsperiode van de vaste premieafpraak. Aan het einde van de driejaarsperiode wordt een eventuele aanwezige reserve pensioenpremie toegevoegd aan de algemene reserve. In afwijking van het beleid heeft het bestuur besloten om de reserve pensioenpremie eind 2016 niet toe te voegen aan de algemene reserve, maar aan te wenden voor eventuele premietekorten in de jaren 2017 tot en met 2019.

De tweede 3-jaarsperiode eindigt per 31 december 2019. In 2019 zal het bestuur zich buigen over de vaststelling van de premie vanaf 1 januari 2020. De huidige pensioenpremie is 36,5%.

Een kleine groep deelnemers valt onder de Hagemeyer Regeling. Bij deze regeling is de pensioenregeling niet gewijzigd en is de te betalen pensioenpremie gelijk aan de zuiver kostendeekkende premie.

Toeslagbeleid

Het pensioenfonds heeft een voorwaardelijke toeslagregeling. Bij de voorwaardelijke toeslagverlening wordt op de pensioenen toeslag verleend van maximaal de consumentenprijsindex (alle huishoudens, afgeleid). Het bestuur heeft in zijn beleidsvoornemen kaders aangegeven die het uitgangspunt zijn voor de beslissing over toeslagverlening. Als de beleidsdekkingsgraad zich onder de 120% bevindt wordt er geen toeslag verleend. Omdat de beleidsdekkingsgraad ultimo 2018 109,8% is, heeft het bestuur per 1 januari 2019 geen toeslag verleend.

De prijsindex bedroeg 1,7%. Omdat er ook in de afgelopen jaren geen ruimte was voor toeslagverlening, groeit daarmee de maximale toeslagachterstand tot in totaal 14,8%. Bij een structureel herstel, zoals in het beleid is beschreven, kan het bestuur besluiten om de achterstand in de toeslagverlening weer in te halen.

Het pensioenfonds heeft de ambitie om uit de beleggingsopbrengsten, gemeten over een langere termijn, een toeslag te kunnen bieden die gelijk is aan de stijging van het consumentenprijsindexcijfer. Dit dient binnen een acceptabel risiconiveau gerealiseerd te worden. Voor deze toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De huidige financiële positie maakt het naar verwachting niet mogelijk om deze ambitie in de komende jaren te realiseren.

Beleggingsbeleid

Om de geformuleerde beleggingsdoelstelling bij een acceptabel risiconiveau te bereiken, is een strategische norm en een bandbreedte vastgesteld voor de verdeling van de beleggingen. De verdeling en bandbreedte zijn als volgt:

Beleggingscategorie	Norm	Minimaal	Maximaal
Aandelen	37,5%	34,5%	40,5%
Vastrentende waarden	62,5%	59,5%	65,5%

De aandelenportefeuille bestaat uit in Euro genoteerde aandelen in de EMU landen. De vermogensbeheerder heeft de opdracht om de “MSCI EMU”-index te volgen.

De vastrentende waarden zijn gesplitst in:

- De Zuid-Europese landen. Er is een (afgesplitste) portefeuille met obligaties uit de landen Italië, Spanje, Ierland en Portugal. De obligaties worden aangehouden tot de einddatum. Hierin vinden geen nieuwe aankopen meer plaats. Deze afgesplitste portefeuille wordt dus geleidelijk afgebouwd.
- De Noord-Europese landen. De vermogensbeheerder heeft de opdracht om de “Barclays’ Euro-Aggregate: Treasury DE, FR, NL, BE, AT & FI only”-index te volgen.

Herallocatiebeleid. Het herallocatiebeleid is bedoeld om de strategische normverdeling van het belegde vermogen zoveel mogelijk op het gewenste niveau te handhaven. Dit vindt plaats door de strategische normverdeling van de portefeuille binnen de bandbreedtes te blijven volgen. Indien onvoorziene omstandigheden zich manifesteren kan de herallocatie tijdelijk worden opgeschort. Het bestuur neemt hierover een discretionaire beslissing.

Derivatenbeleid. De vermogensbeheerder maakt beperkt gebruik van derivaten puur om de indices te kunnen blijven volgen. De vermogensbeheerder mag binnen het mandaat gebruik maken van futures op aandelen om kleine sommen geld, tot een maximum van 5% van de portefeuillevaarde, efficiënt als aandelen te kunnen beleggen. De bedoeling hiervan is mede om dividenden te herinvesteren tussen het moment dat het dividend wordt toegekend en het moment dat het dividend daadwerkelijk wordt uitgekeerd.

Rentebeleid. Het rentebeleid is vormgegeven door bij de vaststelling van de strategische normverdeling van de beleggingsportefeuille rekening te houden met de waarde van de vastrentende waarden (obligatieportefeuilles) en de contante waarde van toekomstige pensioenuitkeringen. Er wordt een berekening gemaakt van enerzijds de waarde van de obligatieportefeuille en anderzijds de contante waarde van de verwachte pensioenuitkeringen. Indien blijkt dat de contante waarde van de pensioenuitkeringen in de eerste 10 jaar plus één derde van de contante waarde van de pensioenuitkeringen na 10 jaar niet meer door de obligatieportefeuille worden gedekt, zal de strategische normverdeling opnieuw worden vastgesteld.

Valutabeleid. De strategie van het pensioenfonds is om niet te beleggen in vreemde valuta.

Verantwoord beleggen

De uitgangspunten van het beleggingsbeleid worden jaarlijks besproken met het verantwoordingsorgaan. Het bestuur is zich ervan bewust dat het als belegger een verantwoordelijke rol heeft in de maatschappij. Het pensioenfonds belegt conform de eisen die de wetgeving stelt ten aanzien van duurzaam beleggen. In de pensioensector wordt voor wat betreft het beleggingsbeleid veel aandacht gevestigd op aspecten als milieu, klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen. Er wordt belegd conform de eisen die de wetgeving stelt ten aanzien van verantwoord beleggen. Er is geen sprake van een actief beleid. Het pensioenfonds heeft voor de gehele beleggingsportefeuille gekozen voor passief beleggen. Het beleggingsbeleid betekent ten aanzien van verantwoord beleggen het volgende:

- Het pensioenfonds belegt alleen in de Eurozone, voor zowel vastrentende waarden als zakelijke waarden. Dit betekent dat dit ten aanzien van verantwoord beleggen al een grote inkadering is van het beleggingsuniversum.
- Het pensioenfonds belegt qua vastrentende waarden alleen in staatsobligaties, waarmee sprake is van een verdere inkadering ten aanzien van verantwoord beleggen.

Risicomanagementbeleid

Het pensioenfonds heeft haar risicomanagementbeleid volledig geformaliseerd en gestructureerd. Aan het begin van 2017 is het risicomanagementbeleid volledig geïmplementeerd. Het bestuur werkt inmiddels twee jaar conform het risicomanagementbeleid. Dit is tot uitdrukking gekomen bij de bestuurlijke jaarplanning, de evaluaties van de integrale risicoanalyses, het bijhouden van alle beheersmaatregelen (met name de monitoring) en de evaluatie van het beleid inzake risicomanagement zelf.

Meest significante risico's. Uit de gedurende 2018 uitgevoerde risicoanalyses blijkt dat er vier risico's als significant zijn te beschouwen: het renterisico en het looptijdenrisico (beide in het kader van matching), het marktrisico (vastrentende waarden en aandelen) en het kredietrisico. De overige risico's zijn beperkt of laag. Dit is hetzelfde beeld als in 2017.

De vier risico's zijn allemaal financiële risico's, welke helder zijn en bewust worden gelopen. De wijze waarop met deze risico's wordt omgegaan is verdisconteerd in het strategische beleggingsbeleid. Daarbij is een balans gezocht tussen korte termijn solvabiliteit enerzijds en lange termijn gewenste toeslagverlening anderzijds.

Risicobereidheid. De voor het pensioenfonds geldende risicohouding is 'behoudend'. Het huidige strategische beleggingsbeleid sluit aan op deze risicohouding, hetgeen tot uiting komt in de hoogte van het vereist eigen vermogen en in de ondergrenzen die met behulp van de haalbaarheidstoets zijn vastgesteld. Daarnaast heeft het onderzoek naar de mate van renteafdekking dit bevestigd. De genoemde financiële risico's zijn sluitend bij de risicohouding.

Impact van verwezenlijking meest significante risico's. Ieder jaar voert het pensioenfonds een impactanalyse uit. Deze financiële analyse geeft inzicht in het effect van een stijging / daling van zowel de rente als het rendement op zakelijke waarden op de hoogte van de dekkingsgraad. Daarnaast zijn in 2018 scenarioanalyses uitgevoerd, waar de ontwikkeling van de dekkingsgraad in de komende 10 jaar is onderzocht en waarbij naar verschillende scenario's is gekeken. Hiermee wordt de gevoeligheid van marktbevingen op de technische voorzieningen, de beleggingen en de dekkingsgraad inzichtelijk gemaakt.

Belangrijke risico's afgelopen boekjaar. De belangrijkste financiële risico's zijn het renterisico en het aandelenrisico. Deze risico's worden bewust gelopen om een mate van toeslagverlening in de toekomst na te streven. Dit komt ook tot uitdrukking in de resultaten van het pensioenfonds. In 2018 was er sprake van een negatief resultaat op interest van € 23.324.329 en in 2017 een winst van € 17.925.683.

Verbeteringen van systeem van risicomanagement. In januari 2017 is de verbetering van het gehele integraal risicomanagement volbracht. Het jaar 2018 stond in het teken van een voortzetting van het volledig geïmplementeerde risicomanagement. Aan het eind van 2018 zijn alle beheersmaatregelen opnieuw beoordeeld en is stilgestaan bij de frequentie van de monitoring.

Financiële ontwikkelingen in 2018

(alle bedragen in 1.000 euro)

Financiële positie per 31 december 2018

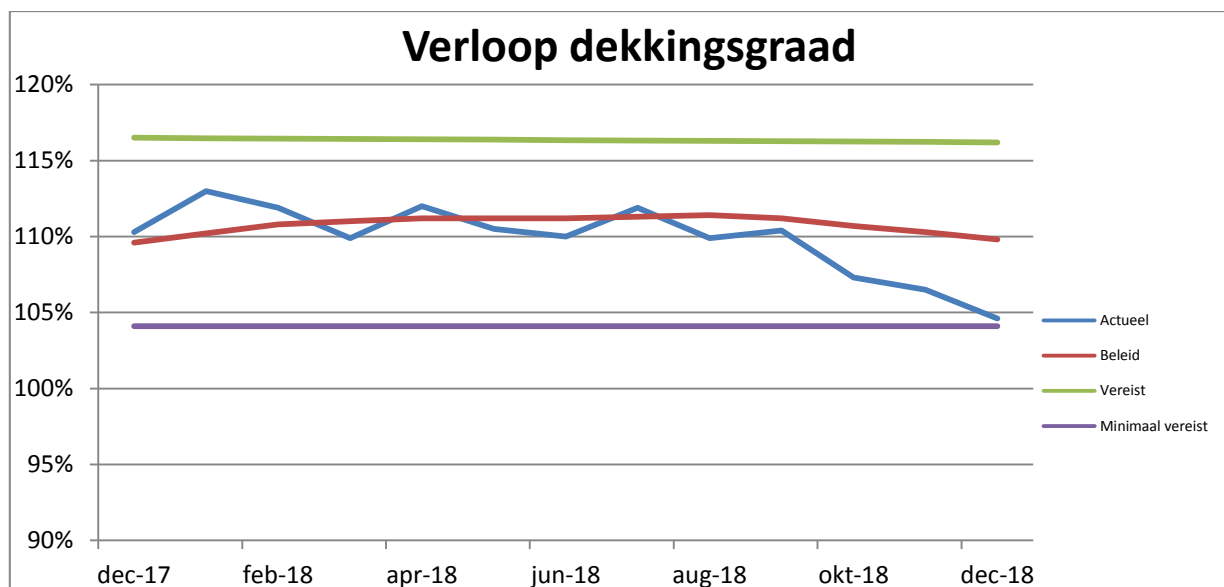
De financiële positie van het pensioenfonds wordt gemeten door de beleidsdekkingsgraad. Dit is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Per 31 december 2018 is deze gelijk aan 109,8% tegenover een beleidsdekkingsgraad per 31 december 2017 van 109,6%.

Daarnaast dient jaarlijks de reële dekkingsgraad te worden vastgesteld. De reële dekkingsgraad houdt bij de berekening van de technische voorzieningen rekening met toekomstige toeslagen over de opgebouwde pensioenen. De reële dekkingsgraad geeft daardoor de verhouding weer tussen het actueel aanwezige vermogen en het vermogen dat nodig is om – bovenop de nominale pensioenverplichtingen – ook de voorwaardelijke toeslagen op het niveau van de prijsontwikkeling te kunnen verstrekken.

Een reële dekkingsgraad van 100% houdt dus in dat een pensioenfonds voldoende in kas heeft om niet alleen de nominale pensioenverplichtingen, maar ook de voorwaardelijke toeslagen te kunnen financieren. Aan het eind van 2018 bedraagt de reële dekkingsgraad 90,3% (2017: 89,8%).

Omdat het pensioenfonds per 31 december 2017 nog steeds een lagere beleidsdekkingsgraad had dan het vereist eigen vermogen van 116,5%, heeft het pensioenfonds in 2018 zijn herstelplan geactualiseerd.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad, de beleidsdekkingsgraad en de vereiste dekkingsgraden is in 2018 als volgt:

Belegd vermogen. De verdeling van het belegd vermogen aan het einde van het jaar was als volgt:

Beleggingscategorie	2018	2017
Aandelen	114.070 (35,4%)	132.756 (38,2%)
Obligaties Noord-Europese landen	167.019 (51,8%)	166.192 (47,7%)
Obligaties Zuid-Europese landen (afgesplitste portefeuille)	41.387 (12,8%)	48.928 (14,1%)
Totaal	322.476 (100%)	347.876 (100%)

Technische voorzieningen. De opbouw van de technische voorzieningen aan het einde van het jaar was als volgt:

	2018	2017
Deelnemers	26.033	22.931
Gewezen deelnemers	86.184	94.979
Pensioengerechtigden	213.712	214.850
Totaal	325.929	332.760

Ontwikkeling financiële positie. De financiële positie van het pensioenfonds ontwikkelde zich in 2018 als volgt:

	Vermogen (excl. reserve pensioenpremie)	Technische voorzieningen	Dekkingsgraad actueel
Stand per 1 januari 2018	367.095	332.760	110,3%
Premies	3.884	2.959	0,2%
Mutatie reserve pensioenpremie	-70	0	0,0%
Beleggingsopbrengsten	-13.811	-842	-3,9%
Uitkeringen	-15.605	-15.596	0,4%
Wijziging marktrente	0	10.729	-3,5%
Wijziging sterftetafel	0	-3.108	1,0%
Wijziging reservering wezenpensioen	0	-504	0,1%
Overig	-419	-469	0,0%
Stand per 31 december 2018	341.074	325.929	104,6%

Analyse van het resultaat van het boekjaar

Het pensioenfonds kende in 2018 een negatief resultaat van 19.120 (2017: een positief resultaat van 18.777). Ieder jaar wordt het behaalde resultaat geanalyseerd. Het resultaat opgesplitst naar bronnen ziet er als volgt uit:

Resultatenbron	2018	2017
Pensioenopbouw	71	198
Kosten	0	0
Intrest en toeslagverlening	-23.324	17.926
Overige	4.133	653
Totaal	-19.120	18.777

In de paragraaf ‘Actuariële analyse in 2018’ is een uitgebreide uiteenzetting van de resultaatbronnen te vinden.

In 2018 is besloten om geen toeslag te verlenen per 1 januari 2018. Het negatieve resultaat op intrest en toeslagverlening komt met name door de behaalde beleggingsopbrengsten.

Het overige resultaat wordt vooral bepaald door de aanpassing van de overlevingstafels.

Beleggingsrendement

In 2018 hebben de aandelen negatief gerendeerd. Daarnaast is in 2018 de marktrente gedaald, waardoor de waarden van de obligaties zijn gestegen. Dit heeft geleid tot een positief rendement op de obligaties. Voor de Zuid-Europese landen is daarnaast sprake geweest van een verslechtering van de kredietwaardigheid. Per saldo heeft dit geleid tot een negatief rendement op deze beleggingscategorie. Over de totale portefeuille bedraagt het rendement in 2018 -3,8%. De afzonderlijke rendementen waren als volgt:

	Behaald rendement voor aftrek kosten	Benchmark voor aftrek kosten	Behaald rendement na aftrek kosten
Beleggingscategorie			
Aandelen	-12,2%	-12,7%	-12,3%
Obligaties Noord-Europese landen	1,5%	1,5%	1,4%
Obligaties Zuid-Europese landen (afgesplitste portefeuille)	-0,2%	-0,2%	-0,2%
Totaal	-3,8%	-4,0%	-3,9%

Op de obligatieportefeuilles is een rendement gelijk aan de indices behaald wat verwacht werd, omdat dit het beleid is. Op de aandelenportefeuille scoort het pensioenfonds boven de index. Dit wordt veroorzaakt door terugontvangen dividendbelasting wat mogelijk is voor Nederlandse stichtingen (zoals het pensioenfonds). Onder kosten wordt in het overzicht de beheerkosten (inclusief kosten bestuur) bedoeld.

Wettelijke premietoets

De Pensioenwet schrijft voor dat de door een pensioenfonds te ontvangen pensioenpremie ten minste gelijk dient te zijn aan de gedempte premie. De ontvangen pensioenpremie over boekjaar 2018 bedraagt 3.884. Hiervan is 70 toegevoegd aan de reserve pensioenpremie. De gedempte premie was in 2018 3.161. De ontvangen pensioenpremie onder aftrek van de toevoeging aan de reserve pensioenpremie was hoger dan de gedempte premie, waarmee is voldaan aan de wettelijke toets.

Het overschot op de gedempte premie wordt hoofdzakelijk verklaard door het verschil in gehanteerde rente. De gedempte premie is berekend op de gemiddelde rente over de jaren 2008 tot en met 2017. De ontvangen pensioenpremie onder aftrek van de toevoeging aan de reserve pensioenpremie is vastgesteld aan de hand van de rente van eind 2015. Deze rente was lager dan de gemiddelde rente over de jaren 2008 tot en met 2017. Hierdoor is de ontvangen pensioenpremie onder aftrek van de toevoeging aan de reserve pensioenpremie hoger dan de gedempte premie.

Pensioenuitvoeringskosten

De uitvoeringskosten bedroegen in 2018 671 (2017: 638). Uitgedrukt per deelnemer en pensioen-gerechtigde bedragen de uitvoeringskosten € 350,00 (2017: € 335,00). De toename wordt met name veroorzaakt door een stijging van de uitvoeringskosten.

Bij de vaststelling van het gemiddelde bedrag van € 350,00 zijn conform de voorschriften de gewezen deelnemers buiten beschouwing gelaten. Als ook de gewezen deelnemers in aanmerking worden genomen bedragen de uitvoeringskosten € 195,00 (2017: € 183,00) per verzekerde. Dit grote verschil ontstaat omdat ons pensioenfonds relatief veel gewezen deelnemers heeft.

Kosten vermogensbeheer

De kosten van vermogensbeheer inclusief transactiekosten en bestuurskosten bedroegen 436 (2017: 485). Dit was 0,13% (2017: 0,14%) van het gemiddeld belegd vermogen. De afname wordt veroorzaakt door een daling van zowel de beheerkosten als de transactiekosten in 2018. De daling van de beheerkosten wordt onder meer veroorzaakt door een daling van het gemiddeld belegd vermogen en door een lagere toerekening van bestuurskosten aan de beleggingskosten. De daling van de transactiekosten wordt veroorzaakt doordat in 2018 minder aan- en verkopen van beleggingen hebben plaatsgevonden.

Een specificatie hiervan staat in de onderstaande overzichten.

2018	Beheerkosten	Transactie- kosten	Totaal
Aandelen	141	1	142
Vastrentende waarden	192	74	266
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal kosten per beleggingscategorie	333	75	408
Kosten bestuur	28	0	28
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal overige vermogensbeheerkosten	28	0	28
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal kosten vermogensbeheer	361	75	436
	<hr/>	<hr/>	<hr/>

2017	Beheerkosten	Transactie- kosten	Totaal
Aandelen	164	6	170
Vastrentende waarden	194	81	275
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal kosten per beleggingscategorie	358	87	445
Kosten bestuur	40	0	40
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal overige vermogensbeheerkosten	40	0	40
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal kosten vermogensbeheer	398	87	485
	<hr/>	<hr/>	<hr/>

De transactiekosten van de aandelen zijn de kosten die daadwerkelijk in rekening zijn gebracht. De transactiekosten van de obligaties zijn gebaseerd op een spread van 0,05% voor de AAA-staatsobligaties en een spread van 0,175% voor de overige obligaties.

Dwangsommen en boetes

In het afgelopen jaar zijn geen dwangsommen en boetes aan het pensioenfonds opgelegd. Bovendien is er geen bewindvoerder of curator aangesteld door de toezichthouder. Ten slotte is er geen aanwijzingsbeschikking aan het pensioenfonds afgegeven door de toezichthouder.

Oordeel actuaris

De actuaris is van oordeel dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132. Het pensioenfonds beschikt niet over het vereist eigen vermogen. Het aanwezig eigen vermogen is lager dan het vereist eigen vermogen.

Actuariële analyse over 2018

(alle bedragen in 1.000 euro)

De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten kan als volgt worden weergegeven:

	2018	2017
Resultaat op pensioenopbouw		
Beschikbaar voor pensioenopbouw	3.370	3.378
Benodigd voor pensioenopbouw	-2.959	-3.017
Vrijgevallen solvabiliteitstoelag	-340	-163
	<hr/>	<hr/>
	71	198
Resultaat op kosten		
Beschikbaar voor kosten	671	638
Gemaakte kosten	-671	-638
	<hr/>	<hr/>
	0	0
Resultaat op intrest en toeslagverlening		
Beleggingsresultaten	-13.811	15.832
Intresttoevoeging technische voorzieningen	796	694
Wijziging marktrente	-10.308	3.301
Wijziging gebruik RTS	0	-1.900
Resultaat op toeslagverlening	-1	-1
	<hr/>	<hr/>
	-23.324	17.926
Overige resultaten		
Resultaat op waardeoverdrachten	-45	-34
Resultaat op sterfte	396	513
Resultaat op invalidering en revalidering	109	181
Resultaat op uitkeringen	-5	-54
Resultaat op overige mutaties	-88	-65
Aanpassing sterftegrondslagen	2.933	0
Wijziging reservering wezenpensioen	493	0
Overige baten	340	112
	<hr/>	<hr/>
	4.133	653
	<hr/>	<hr/>
Totaal saldo van baten en lasten	-19.120	18.777

* aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

Verwachte ontwikkelingen het komende jaar

In 2019 zal er speciale aandacht zijn voor de volgende onderwerpen:

Uitwerking sleutelfuncties

Als gevolg van IORP II worden in 2019 onder andere de volgende sleutelfuncties ingericht: de risicobeheerfunctie, de interne auditfunctie en de actuariële functie.

Beleid inzake IT

Het pensioenfonds zal specifiek aandacht besteden aan IT-risico's en daarvoor een beleid gaan formuleren.

Vaststelling nieuwe premie voor 2020-2022

De driejaarsperiode voor de premie van de CDC-regeling van Rexel Nederland eindigt in 2019. In 2019 zal dus een nieuwe premie voor de periode 2020-2022 worden vastgesteld.

Marktonderzoek uitvoering vermogensbeheer

Het pensioenfonds heeft de uitvoering van het vermogensbeheer sinds 2003 aan dezelfde organisatie uitbesteed. Het bestuur heeft besloten om in 2019 een marktonderzoek uit te voeren.

Bussum, 28 mei 2019

Het bestuur

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan is sinds 1 juli 2014 de wettelijke vertegenwoordiger van werkgevers, werknemers en ex-werknemers (al dan niet gepensioneerd). Het bestuur heeft de werkwijze van het verantwoordingsorgaan in een reglement vastgelegd; hierin zijn bepalingen opgenomen over de samenstelling, benoeming, taken, bevoegdheden en de werkwijze van het verantwoordingsorgaan. Ook zijn afspraken gemaakt over welke informatie het verantwoordingsorgaan zal ontvangen, de frequentie van het overleg met het bestuur en de te behandelen onderwerpen.

Het verantwoordingsorgaan heeft in het kader van z'n taakuitoefening in 2018 kennisgenomen van formele verantwoordingsdocumenten t.w.: het jaarverslag 2017, de bevindingen van de externe accountant en actuaris, het rapport van de visitatiecommissie en de notulen van de gehouden bestuursvergaderingen.

Ultimo 2018 was het verantwoordingsorgaan als volgt samengesteld:

Rinus Zuurmond	voorzitter
Peter Vermeij	secretaris
Arthur Sanders	lid (namens pensioengerechtigden)
Rien Walschots	lid (namens pensioengerechtigden)
John Schilt	lid (namens deelnemers)

Gedurende het jaar heeft er een wijziging binnen het verantwoordingsorgaan plaatsgevonden. Helaas hebben we dit jaar van twee personen afscheid moeten nemen. Ronald de Vries heeft zijn dienstverband bij Rexel beëindigd, en Ben Borkus heeft, na twee zittingsperiodes van vier jaar, aangegeven graag te willen stoppen. Het verantwoordingsorgaan is in 2018 vier keer bijeen geweest, waarvan twee keer gezamenlijk met het bestuur en de directeur. In het kader van het uitoefenen van het intern toezicht zijn enkele leden van het verantwoordingsorgaan geïnterviewd door de visitatiecommissie. Daarnaast werden in het verslagjaar door leden van het verantwoordingsorgaan meerdere themadagen bezocht die georganiseerd werden door de Pensioenfederatie (een platform waarbij verantwoordingsorganen van een groot aantal Nederlandse pensioenfondsen - waaronder Stichting Pensioenfonds Sagittarius - zijn aangesloten).

Ook werd er steeds weer met belangstelling uitgekeken naar de maandelijkse rapportage voor wat betreft de beleggingsresultaten en de financiële positie van ons pensioenfonds. Deze rapportages leerde ons dat, als gevolg van de dalende aandelenmarkten en met name de laatste twee maanden van het jaar, de koersstijging in de eerste maanden van het jaar volledig is teniet gedaan. Erger nog, het gevolg was een negatief rendement op aandelen van ca. 12%, enigszins gecompenseerd door een positief resultaat op obligaties van ca. 1,2%. Het uiteindelijke rendement kwam daarmee op 3,76% negatief. Ondanks dit negatieve rendement en de verdere daling van de rente is de beleidsdekkingsgraad gedurende het verslagjaar zelfs (minimaal) toegenomen van ultimo 2017 op 109,6% tot 109,8% ultimo 2018.

Naast het uitoefenen van de belangrijkste taak van het verantwoordingsorgaan te weten 'een oordeel geven over het handelen van het bestuur van ons pensioenfonds, het gevoerde beleid alsmede de toekomstige beleidskeuzes' heeft het verantwoordingsorgaan in 2018 aan het bestuur advies uitgebracht over het jaarverslag en de jaarrekening 2017, het actuariael rapport 2017 en de bevindingen van het intern toezicht.

Ook heeft het verantwoordingsorgaan gedurende het jaar een passend advies gedaan inzake "adviesaanvraag aanpassing bestuurdersbeloning".

Daarnaast heeft de voorzitter diverse malen gesproken met personen inzake een mogelijke invulling van vacatures binnen het VO.

In de vergaderingen van het verantwoordingsorgaan kwam o.a. het volgende aan de orde:

- toezichtthema's DNB in 2018
- uitkomsten jaarlijkse haalbaarheidstoets zoals ingediend bij DNB
- verantwoording, intern toezicht en compliance
- bestuursactiviteiten 2^e helft 2018
- impact IORPII op de communicatieverplichtingen
- evaluatie bestuursmodel
- betrokkenheid bij de benoeming van een bestuurslid
- de uitgave "Pensioenkrant" en de wekelijkse publicatie "Het pensioennieuws"

Het verantwoordingsorgaan is tot de conclusie gekomen dat het bestuur bij het maken van zijn beleidskeuzes voor alle betrokken partijen een zorgvuldige belangenafweging heeft gemaakt.

Via het pensioenbureau kunt u met het verantwoordingsorgaan in contact komen.

Bussum, 14 februari 2019

Het verantwoordingsorgaan:

R. Zuurmond

A.P.M. Sanders

P. Vermeij

J.E. Schilt

M.L. Walschots

Reactie van het bestuur

Het verantwoordingsorgaan heeft over 2018 aan het bestuur verslag uitgebracht. Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan hiervoor.

Bussum, 28 mei 2019

Het bestuur

Verslag van het intern toezicht

Belangrijke aandachtspunten die in 2018 voor het fonds hebben gespeeld, zijn de invulling van de sleutelfuncties onder IORP II en het verder invulling geven van het AVG-beleid (Algemene Verordening Gegevensbescherming) en het IT- en informatiebeveiligingsbeleid.

De visitatiecommissie heeft voor het boekjaar 2018 voor een gerichte aanpak gekozen waarbij twee onderwerpen diepgaander zijn onderzocht. Dit jaar zijn de specifieke onderwerpen IT & Informatiebeveiliging en AVG. Beide vallen onder de noemer 'adequate risicobeheersing'. De visitatiecommissie heeft op een hoger niveau in vergelijking met voorgaande jaren alle thema's rondom governance en risicobeheersing onderzocht en daarbij vastgesteld of hieraan op een adequate manier invulling is gegeven. Waar nodig heeft de visitatiecommissie aanbevelingen hierover gegeven.

Met betrekking tot IT & Informatiebeveiliging en AVG heeft de visitatiecommissie in 2017 al aanbevelingen gedaan. Hier is in 2018 door het bestuur een nadere invulling aan gegeven maar dit zal in 2019 naar de mening van de visitatiecommissie nog verder aangescherpt moeten worden.

Voor IT & Informatiebeveiliging adviseert de visitatiecommissie om een evaluatie uit te voeren op basis van de door DNB hiervoor aangedragen richtlijnen. Op basis hiervan kunnen eventuele vervolgstappen worden bepaald om het minimaal door DNB vereiste volwassenheidsniveau te bereiken.

Voor een goede invulling van AVG adviseert de visitatiecommissie om het beleid en de eisen zoals gesteld door de AVG nog specifieker uit te werken en concreet toe te passen.

Met betrekking tot de bestuurssamenstelling zijn er bij het opmaken van de jaarrekening vier bestuursleden. Het bestuur heeft aangegeven zo snel mogelijk te willen uitbreiden naar het gewenste aantal van zes. De visitatiecommissie onderstreept dit voornemen en adviseert het bestuur bij haar uitbreiding rekening te houden met diversiteit.

De samenwerking tussen het bestuur en het verantwoordingsorgaan is goed. Er vindt op reguliere basis informatie-uitwisseling plaats en er wordt twee keer per jaar gezamenlijk vergaderd. Daarnaast worden er gezamenlijk kennisbijeenkomsten georganiseerd.

Hilversum, 29 maart 2019

De visitatiecommissie:

P.E.M. Peerboom

F.M.M. Poorthuis

E.S. Kattouw

Reactie van het bestuur

De visitatiecommissie heeft over het jaar 2018 een rapport opgesteld over de uitgevoerde werkzaamheden en bevindingen. Het bestuur bedankt de visitatiecommissie hiervoor. De in de rapportage opgenomen aanbevelingen zullen door het bestuur in 2019 worden behandeld.

Bussum, 28 mei 2019

Het bestuur

Balans per 31 december 2018

na resultaatbestemming

(alle bedragen in 1.000 euro)

	<i>toelichting</i>	2018	2017
Activa			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	4	322.476	347.876
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	5	17.964	19.259
Vorderingen en overlopende activa	6	950	1.286
Liquide middelen	7	1.289	266
		<hr/>	<hr/>
Totaal activa		342.679	368.687
		<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
Passiva			
Algemene reserve	8	15.145	34.335
Reserve pensioenpremie	9	1.112	1.042
Technische voorzieningen	10	325.929	332.760
Schulden en overlopende passiva	11	493	550
		<hr/>	<hr/>
Totaal passiva		342.679	368.687
		<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
Dekkingsgraad actueel		104,6%	110,3%
Beleidsdekkingsgraad		109,8%	109,6%

Staat van baten en lasten over 2018

(alle bedragen in 1.000 euro)

	<i>toelichting</i>	2018	2017
Baten			
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	13	3.884	3.857
Overgenomen pensioenverplichtingen	14	272	40
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	15	-13.811	15.832
Uitkeringen uit hoofde van herverzekering	16	1.490	1.560
		<hr/>	<hr/>
Totaal baten		-8.165	21.289
		<hr/>	<hr/>
Lasten			
<i>pensioenopbouw</i>	17	2.959	3.017
<i>toeslagverlening</i>	18	1	1
<i>intresttoevoeging technische voorzieningen</i>	19	-842	-737
<i>onttrekking technische voorzieningen voor pensioenuitkeringen</i>	20	-15.596	-15.871
<i>onttrekking technische voorzieningen voor kosten</i>	21	-474	-482
<i>toevoeging overgenomen pensioenverplichtingen</i>	22	311	48
<i>vrijval overgedragen pensioenverplichtingen</i>	23	-126	-40
<i>wijziging marktrente</i>	24	10.729	-3.426
<i>wijziging sterfetafel</i>	25	-3.108	0
<i>wijziging reservering wezenpensioen</i>	26	-504	0
<i>wijziging partnerfrequentie</i>		0	82
<i>wijziging gebruik RTS</i>		0	2.014
<i>overige wijzigingen in de technische voorzieningen</i>	27	-181	-786
		<hr/>	<hr/>
Totaal mutatie technische voorzieningen (incl. herverzekeringsdeel)		-6.831	-16.180
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	28	1.295	1.866
Overgedragen pensioenverplichtingen	29	132	66
Pensioenuitkeringen	30	15.688	16.122
Pensioenuitvoeringskosten	31	671	638
		<hr/>	<hr/>
Totaal lasten		10.955	2.512
		<hr/>	<hr/>
Saldo van baten en lasten		-19.120	18.777
		<hr/>	<hr/>
<i>Bestemming van het saldo</i>			
		2018	2017
Algemene reserve		-19.190	18.580
Reserve pensioenpremie		70	197
		<hr/>	<hr/>
Totaal		-19.120	18.777
		<hr/>	<hr/>

Kasstroomoverzicht over 2018

(alle bedragen in 1.000 euro)

	2018	2017
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	3.868	3.765
Ontvangen waardeoverdrachten	272	40
Betaalde pensioenuitkeringen	-15.714	-16.108
Betaalde waardeoverdrachten	-132	-66
Ontvangen uitkeringen herverzekering	1.843	1.560
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-679	-639
	<hr/>	<hr/>
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	-10.542	-11.448
	<hr/>	<hr/>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	33.870	46.445
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	9.317	9.087
Aankopen beleggingen	-31.281	-43.184
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-385	-579
Mutatie liquide middelen m.b.t. beleggingen	44	-248
	<hr/>	<hr/>
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	11.565	11.521
	<hr/>	<hr/>
Mutatie liquide middelen	1.023	73
	<hr/>	<hr/>
Liquide middelen per 31-12	1.289	266
Liquide middelen per 01-01	266	193
	<hr/>	<hr/>
<i>Mutatie liquide middelen</i>	1.023	73
	<hr/>	<hr/>

Toelichting algemeen

(alle bedragen in 1.000 euro)

1 Inleiding

Het pensioenfonds is gevestigd op Brediusweg 57A te Bussum en heeft KvK-nummer 41194876. Het pensioenfonds heeft tot doel uitvoering te geven aan de pensioenreglementen zoals die gelden en hebben gegolden voor de aangesloten ondernemingen. Dit betreft het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Tevens verstrekt het pensioenfonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers.

2 Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Het bestuur heeft op 28 mei 2019 de jaarrekening vastgesteld.

3 Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling

(a) Balans

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. De overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

(a.1) Beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

De aandelen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoersen.

De vastrentende waarden zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoersen, inclusief lopende intrest.

De vermogensbeheerder maakt binnen het mandaat gebruik van futures op aandelen om kleine sommen geld efficiënt als aandelen te kunnen beleggen. Alle derivaten betreffen gekochte futures op de STOXX 50. Omdat koersresultaten dagelijks worden verrekend is de balanswaarde ultimo boekjaar 0.

(a.2) Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Voor het herverzekeringsdeel technische voorzieningen gelden dezelfde grondslagen als voor de technische voorzieningen (punt a.6).

(a.3) Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid. Gezien de aard van de vorderingen en overlopende activa zijn de reële waarde en de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde.

(a.4) Algemene reserve

De algemene reserve wordt bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en passiva (inclusief reserve pensioenpremie en technische voorzieningen) volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen zijn verwerkt in de balans.

(a.5) Reserve pensioenpremie

Voor de collectief beschikbare premieregeling wordt over de jaren 2017 tot en met 2019 een eventueel overschot uit de ontvangen pensioenpremie toegevoegd aan de reserve pensioenpremie.

Indien in deze periode van drie jaar de ontvangen pensioenpremie lager is dan de kostendekkende premie (of de gedempte premie als die hoger is), wordt het tekort onttrokken aan de reserve pensioenpremie, voor zover aanwezig.

De reserve pensioenpremie maakt geen onderdeel uit van het eigen vermogen. Aan het einde van de driejaarsperiode zal de reserve pensioenpremie vrijvallen in de algemene reserve. Het bestuur kan dan echter besluiten om de reserve pensioenpremie in te zetten voor eventuele toekomstige premietekorten.

(a.6) Technische voorzieningen

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de technische voorzieningen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid.

De technische voorzieningen worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de op balansdatum opgebouwde nominale aanspraken.

Bij de berekening van de technische voorzieningen is uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken (inclusief toegekende toeslagen). Voor arbeidsongeschikten wordt tevens de toekomstige pensioenopbouw in de technische voorzieningen inbegrepen. Dit geldt niet voor langdurig zieken. Voor hen zijn uitsluitend de verworven aanspraken in de technische voorzieningen inbegrepen.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2018:

- Rekenrente: volgens de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.
- Overlevingstafels: AG-Prognosetafel 2018 met startkolom 2019.
- Voor de ervaringssterfte vindt een correctie plaats op basis van de ES-P2 factoren.

- Voor de berekening van de technische voorzieningen voor nog niet ingegaan partnerpensioen wordt voor de regelingen waarbij sprake is van het onbepaalde partnersysteem een partnerfrequentie gehanteerd van 100%. Voor de regelingen waarbij sprake is van het bepaalde partnersysteem wordt uitgegaan van de werkelijke burgerlijke staat.
Vanaf de pensioendatum wordt voor alle regelingen de werkelijke burgerlijke staat gehanteerd.
- Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.
- Kostenopslag: 3% van de technische voorzieningen in verband toekomstige administratie- en excassokosten.
- Wezenopslag: 1,5% van de voorziening van het latent partnerpensioen van (gewezen) deelnemers.

(a.7) Schulden en overlopende passiva

Schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten). Gezien de aard van de schulden en overlopende passiva zijn de reële waarde en de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde.

(b) Staat van baten en lasten

Alle baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben, tenzij anders vermeld.

(b.1) Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Premiebijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben en waarin de arbeidsprestatie geleverd is. De premies worden berekend op basis van de uitvoeringsovereenkomsten.

(b.2) Overgenomen pensioenverplichtingen

Overgenomen pensioenverplichtingen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in het boekjaar dat de daadwerkelijke betaling plaatsvindt.

(b.3) Beleggingsresultaten risico pensioenfondsen

Directe en indirecte resultaten en aan de verslagperiode toe te rekenen kosten van beleggingen, worden afzonderlijk gepresenteerd. Onder de directe resultaten worden opbrengsten uit rente en dividend gepresenteerd. Dividend wordt op het moment van betaalbaarstelling verantwoord.

Waardeveranderingen zijn indirecte beleggingsresultaten en worden aan de periode toegerekend waarin zij optreden.

(b.4) Mutaties technische voorzieningen

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw voor deelnemers wordt toegevoegd aan de technische voorzieningen in het jaar waarin de opbouw plaatsvindt, met uitzondering van de opbouw voor arbeidsongeschikten. De toekomstige premievrije pensioenopbouw (vanaf het moment van invalidering tot het bereiken van de pensioenrichtleeftijd) van arbeidsongeschikte deelnemers wordt toegevoegd aan de technische voorzieningen in het jaar waarin de arbeidsongeschiktheid ontstaat.

Toeslagverlening

De toevoeging aan de technische voorzieningen uit hoofde van toeslagverlening vindt plaats in het jaar waarin het bestuursbesluit wordt genomen.

Intresttoevoeging technische voorzieningen

Aan de technische voorziening wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo vorig boekjaar.

Onttrekking technische voorzieningen voor pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen vallen vrij uit de technische voorzieningen in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Onttrekking technische voorzieningen voor kosten

De vrijval van de technische voorzieningen voor kosten vindt plaats in het jaar waarop de pensioenuitkeringen en overgedragen pensioenverplichtingen uit de technische voorzieningen vrijvallen.

Toevoeging overgenomen pensioenverplichtingen

Overgenomen pensioenverplichtingen worden aan de technische voorzieningen toegevoegd in het jaar van ontvangst van de andere pensioenuitvoerder.

Vrijval overgedragen pensioenverplichtingen

Overgedragen pensioenverplichtingen worden aan de technische voorzieningen onttrokken in het jaar van betaling aan de andere pensioenuitvoerder.

Wijziging marktrente

Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt ultimo boekjaar in de technische voorzieningen verwerkt.

Wijziging sterftetafel

Het effect van de verandering van de sterftetafel is ultimo boekjaar in de technische voorzieningen verwerkt.

Wijziging reservering wezenpensioen

Het effect van de wijziging van de reservering van wezenpensioen is ultimo boekjaar in de technische voorzieningen verwerkt.

Overige wijzigingen in de technische voorzieningen

De overige wijzigingen in de technische voorzieningen zijn verwerkt in het jaar waarop ze betrekking hebben.

(b.5) Overgedragen pensioenverplichtingen

Overgedragen pensioenverplichtingen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in het boekjaar dat de daadwerkelijke betaling plaatsvindt.

(c) Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

(d) Dekkingsgraad

De dekkingsgraad actueel is gelijk aan de algemene reserve vermeerderd met de technische voorzieningen gedeeld door de technische voorzieningen.

De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan de gemiddelde dekkingsgraad actueel over de maanden januari tot en met december van het boekjaar.

Bij de berekening van de reële dekkingsgraad wordt bij de vaststelling van de technische voorzieningen rekening gehouden met de toekomstige verwachte prijsinflatie.

(e) *Schattingen en veronderstellingen*

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

In boekjaar 2018 heeft een wijziging van de gebruikte overlevingstafel ten behoeve van de vaststelling van de technische voorzieningen plaatsgevonden. Deze wijziging heeft geleid tot een afname van de technische voorzieningen ultimo 2018 (inclusief herverzekeringsdeel) met 3.108 en een afname van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen met 175. Per saldo heeft deze wijziging een positieve invloed gehad op de rekening van baten en lasten ter grootte van 2.933 en heeft geleid tot een stijging van de dekkingsgraad actueel ultimo 2018 met 1,0%-punt. De bedragen van 3.108 en 175 zijn verantwoord onder de toelichting bij de balans onder de punten 10 respectievelijk 5.

Tot 31 december 2018 is bij de vaststelling van de technische voorzieningen een wezenopslag gehanteerd van 5%. Ultimo 2018 is deze opslag verlaagd naar 1,5%. Daarnaast is ultimo 2018 bij de reservering van het ingegaan wezenpensioen ervan uitgegaan dat het kind recht blijft houden op wezenpensioen tot de tweede expiratieleeftijd (27 jaar). Voor kinderen jonger dan de eerste expiratieleeftijd (18 of 21 jaar) was de reservering tot 31 december 2018 tot de eerste expiratieleeftijd. Deze schattingswijzigingen hebben geleid tot een afname van de technische voorzieningen (inclusief herverzekeringsdeel) met 504 en een afname van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen met 11. Deze bedragen zijn verantwoord onder de toelichting bij de balans onder de punten 10 respectievelijk 5.

Toelichting bij de balans per 31 december 2018

(alle bedragen in 1.000 euro)

4 Beleggingen voor risico pensioenfonds

Overzicht totale waarde per beleggingscategorie

31-12-2018	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal
Belegde waarden	112.781	205.593	318.374
Beleggingsdebiteuren	506	3.197	3.703
Liquide middelen	800	150	950
Beleggingscrediteuren	-17	-534	-551
	114.070	208.406	322.476

31-12-2017	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal
Belegde waarden	131.441	212.202	343.643
Beleggingsdebiteuren	585	3.123	3.708
Liquide middelen	730	264	994
Beleggingscrediteuren	0	-469	-469
	132.756	215.120	347.876

Verloopoverzicht van de belegde waarden per beleggingscategorie

2018	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal
Stand per 1 januari 2018	131.441	212.202	343.643
Aankopen	6.009	25.345	31.354
Verkopen/aflossingen	-5.295	-28.793	-34.088
Herwaardering	-19.374	-3.161	-22.535
Stand per 31 december 2018	112.781	205.593	318.374

2017	Aandelen	Vastrentende waarden	Totaal
Stand per 1 januari 2017	135.205	204.754	339.959
Aankopen	6.953	35.958	42.911
Verkopen/aflossingen	-23.765	-22.487	-46.252
Herwaardering	13.048	-6.023	7.025
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december 2017	131.441	212.202	343.643
	<hr/>	<hr/>	<hr/>

Belegde waarden in aandelen

Alle aandelen betreffen aandelen in mature markets, zijn uitsluitend belegd in eurolanden en staan ter vrije beschikking. In de aandelen zijn geen posten inbegrepen die meer bedragen dan 5% van de totaal belegde waarden in aandelen. Ten slotte zijn alle aandelen beursgenoteerd.

Beleggingen in aandelen in verbonden partijen zijn niet toegestaan tenzij geen directe invloed is op het aantal te houden aandelen, doordat belegd wordt in een index waar deze aandelen in opgenomen zijn. Ultimo 2018 was voor 94 (2017: 153) belegd in Rexel S.A.

In het onderstaande overzicht staan de belegde waarden in aandelen per land weergegeven:

	31-12-2018	31-12-2017
België	3.381	4.425
Duitsland	31.400	39.702
Finland	3.711	3.781
Frankrijk	39.559	43.104
Ierland	1.928	1.956
Italië	8.057	9.464
Nederland	12.253	14.397
Oostenrijk	857	1.041
Portugal	577	599
Spanje	11.058	12.972
	<hr/>	<hr/>
	112.781	131.441
	<hr/>	<hr/>

Belegde waarden in vastrentende waarden

De vastrentende waarden betreffen uitsluitend beursgenoteerde staatsobligaties, zijn alleen belegd in eurolanden en staan ter vrije beschikking.

In het onderstaande overzicht staan de belegde waarden in vastrentende waarden naar land en credit rating (volgens Fitch) weergegeven:

	31-12-2018	31-12-2017	Credit rating 2018	Credit rating 2017
Duitsland	47.940	48.387	AAA	AAA
Nederland	14.761	14.850	AAA	AAA
Finland	4.316	4.291	AA+	AA+
Oostenrijk	10.441	10.678	AA+	AA+
Frankrijk	70.363	68.542	AA	AA
België	17.076	17.329	AA-	AA-
Ierland	1.156	1.227	A+	A+
Spanje	9.218	12.080	A-	A-
Italië	28.354	31.465	BBB	BBB
Portugal	1.968	3.353	BBB	BBB
	205.593	212.202		

Belegde waarden in derivaten

De vermogensbeheerder maakt binnen het mandaat gebruik van futures op aandelen om kleine sommen geld efficiënt als aandelen te kunnen beleggen. Alle derivaten betreffen gekochte futures op de STOXX 50. De onderliggende waarde bedroeg ultimo 2018 1.219 (2017: 1.257). Omdat koersresultaten dagelijks worden verrekend is de balanswaarde ultimo boekjaar 0.

Beleggingsdebiteuren

	31-12-2018	31-12-2017
Lopende intrest	2.712	2.868
Nog af te wikkelen transacties	520	302
Lopende intrest nog af te wikkelen transacties	16	0
Te vorderen dividendbelasting	455	538
	3.703	3.708

Beleggingscrediteuren

	31-12-2018	31-12-2017
Nog af te wikkelen transacties	-540	-467
Lopende intrest nog af te wikkelen transacties	-11	-2
	-551	-469

5 Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Ultimo 2018 bedraagt het herverzekeringsdeel technische voorzieningen 17.964 waarover het pensioenfonds een kredietrisico loopt ingeval van faillissement van één van de verzekeraars (Nationale-Nederlanden, Aegon en Delta Lloyd). Het pensioenfonds heeft geen reden aan te nemen dat de verzekeraars niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen en heeft derhalve geen voorziening hiervoor getroffen.

Het herverzekeringsdeel technische voorzieningen betreft een gesloten groep van uitsluitend nominale pensioenaanspraken van gewezen deelnemers en pensioenrechten van pensioengerechtigden.

De specificatie van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen is als volgt:

	2018	2017
Stand per 1 januari	19.259	21.125
Intresttoevoeging	-46	-43
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-1.480	-1.545
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-45	-47
Wijziging marktrente	421	-125
Wijziging sterftetafel	-175	0
Wijziging reservering wezenpensioen	-11	0
Wijziging partnerfrequentie	0	31
Wijziging gebruik RTS	0	114
Overige mutaties	41	-251
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	17.964	19.259
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

6 Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2018	31-12-2017
Vordering uit hoofde van herverzekering	19	372
Vordering pensioenpremie	930	914
Overige vorderingen	1	0
	<hr/>	<hr/>
	950	1.286
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van minder dan één jaar.

7 Liquide middelen

Onder de liquide middelen worden opgenomen de tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk opeisbaar zijn.

8 Algemene reserve

	2018	2017
Stand per 1 januari	34.335	15.755
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-19.190	18.580
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	15.145	34.335
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Het vereist eigen vermogen wordt uiteengezet onder de overige toelichtingen (punt 35).

9 Reserve pensioenpremie

	2018	2017
Stand 1 januari	1.042	845
Uit bestemming saldo van baten en lasten	70	197
	<hr/>	<hr/>
Stand 31 december	1.112	1.042
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Het overschot aan ontvangen premie in 2018 met betrekking tot de collectief beschikbare-premieregeling is toegevoegd aan de reserve pensioenpremie.

10 Technische voorzieningen

Het mutatieoverzicht voor de technische voorzieningen is als volgt:

	2018	2017
Stand 1 januari	332.760	348.940
Pensioenopbouw	2.959	3.017
Toeslagverlening	1	1
Intresttoevoeging	-842	-737
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-15.596	-15.871
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-474	-482
Overgenomen pensioenverplichtingen	311	48
Overgedragen pensioenverplichtingen	-126	-40
Wijziging marktrente	10.729	-3.426
Wijziging sterftetafel	-3.108	0
Wijziging reservering wezenpensioen	-504	0
Wijziging partnerfrequentie	0	82
Wijziging gebruik RTS	0	2.014
Overige wijzigingen	-181	-786
	<hr/>	<hr/>
Stand 31 december	325.929	332.760
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

De pensioenopbouw heeft betrekking op twee pensioenregelingen. Beide regelingen betreffen middelloonregelingen met een voorwaardelijke toeslagverlening. In de overige regelingen vindt geen opbouw meer plaats.

Behoudens het ingegaan WAO-hiaat van een aantal arbeidsongeschikte deelnemers geldt voor alle verzekerden een voorwaardelijk toeslagbeleid.

Voor een toelichting op de overige bovenstaande mutaties wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten en lasten.

Het bovenstaande overzicht betreft de technische voorziening inclusief het herverzekeringsdeel. Het mutatieoverzicht van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen staat vermeld bij punt 5.

In het onderstaande overzicht staan zowel de aantallen als de technische voorzieningen per groep vermeld.

	Aantal		Technische voorzieningen	
	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017
Deelnemers	439	439	26.033	22.931
Gewezen deelnemers	1.520	1.573	86.184	94.979
Pensioengerechtigden	1.479	1.466	213.712	214.850
	3.438	3.478	325.929	332.760

11 Schulden en overlopende passiva

	31-12-2018	31-12-2017
Loonbelasting en premies sociale verzekeringen	344	344
Omzetbelasting	28	33
Controlekosten accountant en actuaris	39	45
Uitkeringen	0	25
Overige schulden	82	103
	493	550

Alle schulden hebben een resterende looptijd van minder dan één jaar.

12 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Sinds 1991 werden door het pensioenfonds en haar rechtsvoorgangers door middel van koopsommen aan de verzekeraars Nationale-Nederlanden en Aegon aan een aantal gewezen deelnemers en pensioengerechtigden dezelfde toeslagen toegekend als aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van het pensioenfonds. Nationale-Nederlanden heeft in 2012 aangegeven niet langer aan het toekennen van toeslagen mee te werken. Bij de verzekeraars zullen de technische voorzieningen van deze gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, waar het pensioenfonds geen enkele relatie mee heeft, ongeveer € 13 miljoen (2017: € 14 miljoen) zijn.

Voor het pand van waaruit het pensioenbureau haar werkzaamheden verricht loopt een huur-overeenkomst die geldt tot en met 31 juli 2020 met een optie voor het pensioenfonds tot verlenging met een periode van 3 jaar. De totale huur (exclusief jaarlijkse prijsverhoging) over deze periode bedraagt 52, waarvan 33 betrekking heeft op het jaar 2019 en 19 op het jaar 2020.

Toelichting bij de staat van baten en lasten over 2018

(alle bedragen in 1.000 euro)

13 Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Pensioenpremie

	2018	2017
Werkgeversgedeelte	2.773	2.765
Werknemersgedeelte	1.111	1.092
	<hr/>	<hr/>
	3.884	3.857
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Gedempte premie

	2018	2017
Actuarieel benodigde premie	2.551	2.364
Kostenopslag	189	144
Solvabiliteitstoeslag	421	395
	<hr/>	<hr/>
	3.161	2.903
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Zuiver kostendekkende premie

	2018	2017
Actuarieel benodigde premie	3.232	3.293
Kostenopslag	242	203
Solvabiliteitstoeslag	533	550
	<hr/>	<hr/>
	4.007	4.046
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Voor de deelnemers van de Rexel Nederland Regeling geldt een collectief beschikbare premieregeling. Voor deze deelnemers wordt gedurende drie jaar (over de jaren 2017 tot en met 2019) 36,5% van de pensioengrondslag aan pensioenpremie betaald. Een eventueel overschot wordt toegevoegd aan de reserve pensioenpremie. In 2018 was de toevoeging aan de reserve pensioenpremie 70.

Voor de deelnemers van de Hagemeyer Regeling wordt de pensioenpremie jaarlijks vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur en de benodigde solvabiliteitsopslag ultimo vorig boekjaar.

Voor de wettelijke toets geldt de gedempte premie. Deze is berekend op de gemiddelde rente over de jaren 2008 tot en met 2017. De ontvangen pensioenpremie verminderd met de toevoeging aan de reserve pensioenpremie bedraagt in 2018 3.814. Omdat dit hoger is dan de gedempte premie van 3.161, is in 2018 voldaan aan de wettelijke toets.

14 Overgenomen pensioenverplichtingen

Overgenomen pensioenverplichtingen betreffen waardeoverdrachten van premievrije pensioen-aanspraken van deelnemers van de pensioenuitvoerder van de vorige werkgever naar ons pensioenfonds. Overgenomen pensioenverplichtingen worden aangewend voor de inkoop van extra pensioenaanspraken.

15 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

2018	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Aandelen	3.548	-19.374	-152	-15.978
Vastrentende waarden	5.537	-3.161	-209	2.167
	<u>9.085</u>	<u>-22.535</u>	<u>-361</u>	<u>-13.811</u>

2017	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Aandelen	3.441	13.048	-179	16.310
Vastrentende waarden	5.764	-6.023	-219	-478
	<u>9.205</u>	<u>7.025</u>	<u>-398</u>	<u>15.832</u>

In de bovengenoemde kosten van vermogensbeheer is geen rekening gehouden met de transactiekosten van de beleggingen. De transactiekosten zijn namelijk verwerkt in de indirecte beleggingsopbrengsten. In het onderstaande overzicht van de kosten van vermogensbeheer is wel rekening gehouden met de transactiekosten.

2018	Beheerkosten	Transactie-kosten	Totaal
Aandelen	141	1	142
Vastrentende waarden	192	74	266
Totaal kosten per beleggingscategorie	<u>333</u>	<u>75</u>	<u>408</u>
Kosten bestuur	28	0	28
Totaal overige vermogensbeheerkosten	<u>28</u>	<u>0</u>	<u>28</u>
Totaal kosten vermogensbeheer	<u>361</u>	<u>75</u>	<u>436</u>

2017	Beheerkosten	Transactie- kosten	Totaal
Aandelen	164	6	170
Vastrentende waarden	194	81	275
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal kosten per beleggingscategorie	358	87	445
Kosten bestuur	40	0	40
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal overige vermogensbeheerkosten	40	0	40
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal kosten vermogensbeheer	398	87	485
	<hr/>	<hr/>	<hr/>

De transactiekosten van de aandelen zijn de kosten die daadwerkelijk in rekening zijn gebracht. De transactiekosten van de obligaties zijn gebaseerd op een spread van 0,05% voor de AAA-staatsobligaties en een spread van 0,175% voor de overige obligaties.

De kosten van vermogensbeheer inclusief transactiekosten en bestuurskosten bedroegen 436 (2017: 485). Dit was 0,13% (2017: 0,14%) van het gemiddeld belegd vermogen. De afname wordt veroorzaakt door een daling van zowel de beheerkosten als de transactiekosten in 2018.

16 Uitkeringen uit hoofde van herverzekering

	2018	2017
Ouderdomspensioen	958	1.000
Partnerpensioen	526	532
Afkopen	6	28
	<hr/>	<hr/>
	1.490	1.560
	<hr/>	<hr/>

17 Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

18 Toeslagverlening

De post toeslagverlening is gelijk aan de contante waarde van de feitelijk toegekende toeslag per 1 januari van het boekjaar. In 2018 is besloten per 1 januari 2018 een toeslag toe te kennen van 0,0% (2017: 0,0%), met uitzondering van een aantal arbeidsongeschikte deelnemers waarvoor het ingegane invaliditeitspensioen jaarlijks met 3% wordt verhoogd.

19 Intresttoevoeging technische voorzieningen

De technische voorzieningen zijn verlaagd met 0,260% (2017: 0,217%).

Het negatieve rentepercentage van 0,260 is gelijk aan de 1-jaarsrente uit de rentetermijnstructuur per 31 december 2017 zoals gepubliceerd op de website van DNB.

20 Onttrekking technische voorzieningen voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

21 Onttrekking technische voorzieningen voor kosten

Jaarlijks valt 3% van de uitkeringen vrij uit de technische voorzieningen ten behoeve van pensioen-uitvoeringskosten (excassokosten).

22 Toevoeging overgenomen pensioenverplichtingen

De toevoeging aan de technische voorzieningen uit hoofde van overgenomen pensioenverplichtingen is gelijk aan de contante waarde van de pensioenaanspraken die zijn toegekend in het boekjaar.

23 Vrijval overgedragen pensioenverplichtingen

De vrijval uit de technische voorzieningen uit hoofde van overgedragen pensioenverplichtingen is gelijk aan de contante waarde van de pensioenaanspraken die uit hoofde van uitgaande waardeoverdrachten zijn overgedragen in het boekjaar.

24 Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

25 Wijziging sterftetafel

Tot 31 december 2018 is bij de vaststelling van de technische voorzieningen gebruik gemaakt van de AG-Prognosetafel 2016. In 2018 is door het Actuarieel Genootschap de AG-Prognosetafel 2018 gepubliceerd. Ultimo 2018 is hiervan gebruik gemaakt. Deze schattingswijziging heeft geleid tot een afname van de technische voorzieningen.

26 Wijziging reservering wezenpensioen

Tot 31 december 2018 is bij de vaststelling van de technische voorzieningen een wezenopslag gehanteerd van 5%. Ultimo 2018 is deze opslag verlaagd naar 1,5%. Daarnaast is ultimo 2018 bij de reservering van het ingegaan wezenpensioen ervan uitgegaan dat het kind recht blijft houden op wezenpensioen tot de tweede expiratieleeftijd (27 jaar). Voor kinderen jonger dan de eerste expiratieleeftijd (18 of 21 jaar) was de reservering tot 31 december 2018 tot de eerste expiratieleeftijd. Deze schattingswijzigingen hebben geleid tot een afname van de technische voorzieningen.

27 Overige wijzigingen in de technische voorzieningen

	2018	2017	
Sterfte	-265	-646	*
Afkopen	-80	-164	
Arbeidsongeschiktheid	68	0	
Overige mutaties	96	24	*
	<hr/>	<hr/>	
	-181	-786	
	<hr/>	<hr/>	

* aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

28 Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Het herverzekeringsdeel technische voorzieningen is afgenomen van 19.259 ultimo 2017 naar 17.964 ultimo 2018, een afname derhalve van 1.295. Voor een specificatie hiervan wordt verwezen naar de toelichting onder punt 5.

29 Overgedragen pensioenverplichtingen

Overgedragen pensioenverplichtingen betreffen waardeoverdrachten van premievrije pensioen-aanspraken van gewezen deelnemers van ons pensioenfonds naar de pensioenuitvoerder van de nieuwe werkgever.

30 Pensioenuitkeringen

	2018	2017
Ouderdoms- en vroegpensioen	11.371	11.424
Partnerpensioen	4.197	4.440
Wezenpensioen	16	16
Invaliditeitspensioen	21	32
Afkopen	72	183
Overlijdensuitkering	11	27
	<hr/>	<hr/>
	15.688	16.122
	<hr/>	<hr/>

31 Pensioenuitvoeringskosten

	2018	2017
Personeelskosten	297	294
Bestuurskosten	133	122
Huur	33	32
Kantoorkosten	9	11
Accountantskosten	29	29
Kosten certificerend actuaris	16	16
Overige advieskosten	0	4
Contributies en heffingen toezichhouders	35	35
Uitkeringsadministratie	47	39
Deelnemersadministratie	56	41
Overige	16	15
	<hr/>	<hr/>
	671	638
	<hr/>	<hr/>

Van de bestuurskosten is een bedrag van 28 (2017: 40) toegerekend aan de kosten voor vermogensbeheer. Deze kosten zijn al in mindering gebracht op de bovengenoemde bestuurskosten.

De accountantskosten hebben betrekking op de controle van de jaarrekening, de controle van de verslagstaten en het opstellen van een assurance-rapport bij de basisgegevens door BDO Audit & Assurance B.V.

Uitgedrukt per deelnemer en pensioengerechtigde bedragen de uitvoeringskosten € 350,00 (2017: € 335,00). De toename wordt met name veroorzaakt door een stijging van de pensioenuitvoeringskosten.

In het afgelopen jaar zijn geen dwangsommen en boetes aan het pensioenfonds opgelegd.

Overige toelichtingen

(alle bedragen in 1.000 euro)

32 Aantal personeelsleden

Bij het pensioenfonds waren in 2018 gemiddeld 3,0 (2017: 3,0) werknemers in dienst. In fte's bedroeg het aantal werknemers in 2018 gemiddeld 2,3 (2017: 2,3).

Personeelskosten

	2018	2017
Salarissen	202	200
Belastingen en sociale lasten	26	24
Pensioenlasten	58	61
Overige personeelskosten	11	9
	<hr/>	<hr/>
	297	294
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

33 Verbonden partijen

Als verbonden partijen kunnen worden aangemerkt: Rexel S.A., de hierbij aangesloten ondernemingen en de bestuurders. Beleggingen in aandelen in verbonden partijen zijn niet toegestaan tenzij geen directe invloed is op het aantal te houden aandelen, doordat belegd wordt in een index waar deze aandelen in opgenomen zijn.

Met de aangesloten ondernemingen zijn uitvoeringsovereenkomsten afgesloten. Voor een nadere uiteenzetting hiervan wordt verwezen naar de overige gegevens.

Inzake de beloning van de bestuurders wordt verwezen naar punt 34 (bezoldiging bestuurders).

34 Bezoldiging bestuurders

De bezoldiging voor de bestuurders tezamen bedraagt 59 (2017: 61). Er zijn geen garanties en leningen verstrekt aan de bestuurders.

35 Solvabiliteit

	2018	2017
Aanwezig vermogen	341.074	367.095
Af: technische voorzieningen	325.929	332.760
	<hr/>	<hr/>
Eigen vermogen	15.145	34.335
Af: vereist eigen vermogen	52.795	54.952
	<hr/>	<hr/>
Vrij vermogen	-37.650	-20.617
Minimaal vereist eigen vermogen	13.304	13.522
Dekkingsgraad actueel	104,6%	110,3%
Beleidsdekkingsgraad	109,8%	109,6%

Bij de vaststelling van het vereist eigen vermogen van 52.795 is uitgegaan van de zogenaamde standaardmethode. Volgens deze methode zijn de volgende benodigde buffers bepaald:

Benodigde buffers

	2018	2017
Renterisico (S1)	10.265	11.606
Zakelijke waarden risico (S2)	40.074	41.337
Valutarisico (S3)	0	0
Commodities risico (S4)	0	0
Kredietrisico (S5)	11.367	11.588
Verzekeringstechnisch risico (S6)	8.295	8.458
Liquiditeitsrisico (S7)	0	0
Concentratierisico (S8)	0	0
Operationeel risico (S9)	0	0
Actief beheer risico (S10)	0	0

Ultimo 2018 bedraagt het vereist eigen vermogen 16,2% van de technische voorzieningen (op basis van de strategische mix).

Zowel ultimo 2018 als ultimo 2017 was het eigen vermogen lager dan het vereist eigen vermogen, maar hoger dan het minimaal vereist eigen vermogen.

36 Bestemming saldo baten en lasten

Het saldo van de staat van baten en lasten wordt overeenkomstig de statuten toegevoegd dan wel onttrokken aan de algemene reserve.

37 Gebeurtenissen na balansdatum

Per 1 januari 2019 is geen toeslag verleend op de pensioenaanspraken en pensioenrechten.

Er hebben geen andere gebeurtenissen na balansdatum plaatsgevonden.

Bussum, 28 mei 2019

Het bestuur:

N. Mol

L.F. Jongepier

M. Lind

R. Joop

Overige gegevens

Uitvoeringsovereenkomst

Tussen het pensioenfonds en de aangesloten ondernemingen zijn uitvoeringsovereenkomsten gesloten. Inzake de premiebetaling is het volgende geregeld in de uitvoeringsovereenkomsten:

Voor de deelnemers aan de Rexel Nederland Regeling wordt door de aangesloten onderneming over de jaren 2017 tot en met 2019 een vaste doorsnee premie van 36,5% over de pensioengrondslag betaald. Deze pensioenpremie bestaat uit de premie die actuariael nodig is voor de opbouw van de pensioenverplichtingen in dat jaar, vermeerderd met een opslag die nodig is voor het in stand houden van het feitelijk eigen vermogen (met als minimum het minimaal vereist eigen vermogen en als maximum het vereist eigen vermogen) en met een opslag die nodig is om de uitvoeringskosten van het pensioenfonds te kunnen dekken. De pensioenpremie is berekend aan de hand van een vaste rekenrente van 1,7%. De deelnemer is een eigen bijdrage verschuldigd waarvan de hoogte wordt vastgesteld door de aangesloten onderneming. Deze eigen bijdrage wordt in twaalf maandelijkse termijnen op het salaris van de deelnemer ingehouden. Een eventueel overschot op de pensioenpremie wordt toegevoegd aan de reserve pensioenpremie, een eventueel tekort wordt onttrokken aan de reserve pensioenpremie, voor zover aanwezig. Als in enig jaar de pensioenpremie vermeerderd met de reserve pensioenpremie minder bedraagt dan de kostendeckende premie (of gedempte premie als die hoger is) zal de opbouw in dat jaar worden verlaagd.

Voor de deelnemers aan de Hagemeyer Regeling wordt door de aangesloten ondernemingen de kostendeckende premie betaald. De kostendeckende premie wordt berekend conform de wettelijke eisen en bestaat uit de premie die actuariael nodig is voor de opbouw van de pensioenverplichtingen in dat jaar, vermeerderd met een opslag die nodig is voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen en met een opslag die nodig is om de uitvoeringskosten van het pensioenfonds te kunnen dekken. De premie wordt berekend met behulp van de jaarlijks door De Nederlandsche Bank per 31 december voorafgaand aan het betreffende jaar vastgestelde rentetermijnstructuur. De deelnemer is geen eigen bijdrage verschuldigd, tenzij uitdrukkelijk met de aangesloten onderneming anders is overeengekomen.

In de uitvoeringsovereenkomsten worden verder afspraken gemaakt omtrent de volgende zaken:

- betalingsverplichtingen en betalingsvoorbehoud van de werkgever;
- informatieverstrekking door de werkgever;
- opstellen en wijzigen van de pensioenreglementen.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Sagittarius te Bussum is aan Milliman Pensioenen v.o.f. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2018.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Sagittarius, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Milliman Pensioenen v.o.f.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op 1,7 miljoen euro. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven 85 duizend euro te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van artikel 132; het pensioenfonds beschikt niet over het vereist eigen vermogen.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch ten minste gelijk aan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Sagittarius is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Sagittarius is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amsterdam, 28 mei 2019

drs. R.K. Sagoenie AAG

verbonden aan Milliman Pensioenen v.o.f.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Sagittarius

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Stichting Pensioenfonds Sagittarius te Bussum gecontroleerd.

WIJ CONTROLEERDEN	ONS OORDEEL
De jaarrekening bestaande uit: 1. de balans per 31 december 2018; 2. de staat van baten en lasten over 2018; en 3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.	Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Sagittarius op 31 december 2018 en van het saldo van baten en lasten over 2018 in overeenstemming met titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Sagittarius (‘de stichting’) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1,7 miljoen. De materialiteit is gebaseerd op 0,5% van het pensioenvermogen, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en reserves. Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de beleidsdekkingsgraad die de financiële positie van de stichting weergeeft. Derhalve hebben wij de materialiteit bepaald op basis van het pensioenvermogen. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 85.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

SCHATTINGEN IN DE WAARDERING VAN DE TECHNISCHE VOORZIENINGEN

De technische voorzieningen zijn een significante post op de balans van de stichting. De waardering van de technische voorziening komt tot stand op basis van een berekening van aanspraakgegevens van deelnemers en belangrijke schattingen.

De technische voorzieningen worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen, zoals de door De Nederlandsche Bank ('DNB') gepubliceerde rentetermijnstructuur en de door het Actuarieel Genootschap (AG) gepubliceerde levensverwachtingen (tafels). Deze tafels worden gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij de stichting.

De waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen zijn beschreven in het hoofdstuk "Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling". In dit hoofdstuk is ook een toelichting opgenomen voor de schattingswijziging voor de levensverwachting.

In verband met de complexe berekening en de significante schattingselementen is deze post een kernpunt voor onze controle.

ONZE CONTROLEAANPAK

Wij hebben de aan de voorziening ten grondslag liggende basisgegevens gecontroleerd, rekening houdend met NBA-handreiking 1120: 'Gebruikmaken van de werkzaamheden van de certificerend actuaris bij de controle van de jaarrekening en staten van pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen'. Bij deze basisgegevens hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt.

Verder hebben wij de toereikendheid van de technische voorzieningen beoordeeld door het toetsen van de door het bestuur gehanteerde uitgangspunten. Dit hebben wij onder andere gedaan door het beoordelen van de gehanteerde sterftetabellen, rekenrente, ervaringssterfte en kostenopslagen. Als onderdeel van onze werkzaamheden hebben wij eveneens de competentie, capaciteiten en objectiviteit van de door het bestuur ingeschakelde actuaris beoordeeld.

Wij hebben bij de controle van de juistheid en toereikendheid van de technische voorzieningen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van de stichting. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2018. Hierbij hebben wij de redelijkheid van de aannames van het bestuur met betrekking tot de actuariële grondslagen beoordeeld en besproken met de certificerend actuaaris.

De gehanteerde grondslagen, zoals vermeld op pagina 26 en 27 van de jaarrekening en de hierbij behorende toelichtingen en veronderstellingen op pagina 29 respectievelijk 34, hebben wij getoetst aan de hand van de vereisten van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving.

UITBESTEDING VAN VERMOGENSBEHEER AAN EEN EXTERNE VERMOGENSBEHEERDER EN WAARDERING VAN BELEGGINGEN

De stichting heeft het vermogensbeheer uitbesteed aan een derde partij. Het bestuur blijft conform wetgeving eindverantwoordelijk voor de gehele dienstverleningsketen. De jaarrekening van de stichting is mede gebaseerd op de informatie ontvangen van deze derde partij.

De beleggingen zijn een significante post, welke tegen actuele waarde zijn gewaardeerd. Gezien de omvang van de post hebben wij dit als kernpunt geïdentificeerd in onze controle.

De stichting heeft op pagina 5 van het jaarverslag toegelicht dat zij haar vermogensbeheer heeft uitbesteed.

ONZE CONTROLEAANPAK

Wij hebben de waardering van de beleggingen geverifieerd aan de hand van openbare bronnen.

Tevens hebben wij de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de vermogensbeheerder en custodian beoordeeld op basis van de ontvangen SOC-rapporten.

De waarderingsgrondslagen zoals vermeld op pagina 25 van de jaarrekening en de bijbehorende toelichtingen op pagina 30 en 31, hebben wij getoetst aan de hand van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- het verslag van het verantwoordingsorgaan;
- het verslag van het intern toezicht;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met titel 9 Boek 2 BW.

C. Verklaring betreffende overige door wet-of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door het bestuur benoemd als accountant van Stichting Pensioenfonds Sagittarius vanaf de controle van het boekjaar 2016 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

D. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen. Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amstelveen, 28 mei 2019

BDO Audit & Assurance B.V.

namens deze,

W.J.P. Hoeve RA